

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. 1. An & quid sit materia prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

scilicet & formæ, quæ propterea ipsam præsupponunt, semper naturâ, aliquando etiam tempore; ideo immediate post considerationem principiorum in communi, de ea videndum videbatur.

QUESTIO I.

An & quid sit materia prima.
CONCLUSIO I.

Datur
materia
prima.

1. Datur materia prima. Hæc est communissima inter omnes Theologos, & Philosophos cum Patribus August. Ambrosio, Chrysost. Beda citatis à Masio hic, & cum Philosopho hic c. 6, ac Platone in *Tymæo*, contra aliquos recentiores Gallos; quos nuper tenuisse oppositū *Parisius*, & propterea à *Parlamento Parisiensis* merito proscriptos fuisse asserit *Camerarius par. 2. quæst. 1.* qui tamen ipse in re videtur cum ipsis convenire, dum negat materiam primam in sensu, in quo communiter accipitur à Philosophis, aliam non agnoscens pro materia prima, quam quatuor elementa, quæ à prædictis authoribus negata fuisse non est verisimile. Itaque ab eodem *Parlamento Camer. ipse* æque merito proferri debet.

Probat^{ur} à *Complutensibus* quia in qualibet mutatione necessario debet dari subiectum, quod transeat à priuatione ad formam: ergo & in mutatione substantiali; sed illud, quod est subiectum primum in mutatione substantiali, est materia prima: ergo datur materia prima. Hæc probatio non placet, quia supponit illud quod esset probandum, nimirum mutationem substantialem: quamvis enim ab omnibus supponi debeat produci de nouo substantiam, tamen qui negaret materiam primam, merito etiam negaret substantias, quæ de nouo producuntur, produci per mutationes substantiales.

Alia
probatio
insufficiens.

Et propter eandem rationem non videtur mihi convincere probatio communis Scotistarum ac aliorum, quæ supplere posset defectus præcedentis probationis: nimirum quod si non daretur materia prima ac mutatio substantialis, sequeretur quod agens naturale crearet, & annihilaret. Si enim quando corrumpitur lignum, & producit^{ur} ignis, tota substantia ligni, nulla relicta parte, destruit^{ur}, & tota substantia ignis secundum omnem partem sui producit^{ur}, lignum annihilatur, hoc est secundum se totum, & omnes suas partes redigit^{ur} in nihilum, & ignis creatur, hoc est producit^{ur} de nouo secundum se, & omnes suas partes ex nihilo. Hæc, inquam, probatio se sola non sufficit, quia qui negaret materiam primam, non haberet pro inconuenienti totam hoc concedere. Vnde probandum est quod sit absurdum ac inconueniens causam secundam aut annihilare aut creare: hoc autem probato, bona esset communis illa ratio.

Probatio
melior.

2. Probat^{ur} ergo hoc, & simul conclusio: Causa naturalis non potest producere substantiam ignis de nouo, nec ullam aliam, nisi destructa alia substantia, verbi gratia, ligni, neque potest corrumpere ullam substantiam, nisi producta aliqua alia, ut euident est experientia quotidiana: sed huius non est alia ratio, nisi quia non potest producere substantiam de nouo secundum omnes suas partes, sed potius requirit concursu alicuius partis substantiæ corruptæ, quæ maneat in substantia producta; cur enim non posset producere de nouo substantiam absque destructione alterius, nisi propter dependentiam, quam habet substantia producenda à destructione alterius substantiæ: aut quam dependentiam potest illa substantia habere ab illa destructione, nisi quia non potest esse absque parte aliqua istius substantiæ quæ destruit^{ur}?

Dices: Ideo productio ignis dependet à destructione ligni, verbi gratia, quia non est compatibilis cum ligno.

Contra: non potest habere incompatibilitatem cum ligno, nisi incompatibilitatem in eodem subiecto, vel incompatibilitatem in eodem loco: primam incompatibilitatem non habet, quia ignis, & lignum, cum sint substantiæ completæ, non habent subiectum, in quo sint; & si haberent, iam illud subiectum esset materia prima. Secunda incompatibilitas non requirit destructionem, quia sufficeret expellere substantiam, quæ destruit^{ur}, ab eodem loco, sicut vnus homo expellit alium hominem: ergo quamvis habeant illam incompatibilitatem, non

deberet lignum destrui ad productionem ignis.

3. Dices, esse naturam ignis aut causam producentis ignem, expellere substantiam, in cuius loco producit^{ur} substantiam ignis producti, eam destruendo, & non posse illam alio modo expellere.

Contra: non debet talis natura destructiua esse indita ulli causæ frustra: sed frustra inderetur ipsi, quandoquidē inueneret quod absque destructione expelleret illam à loco.

Dices, agens naturale destruere vnā substantiam, ut per transubstantiationem produceret aliam substantiam.

Contra, quia frustra illa virtus transubstantiatiua inderetur ipsis, per quam vnā substantiam destruere deberent totaliter ut aliam producerent, cum vtrique posset esse simul in rerum natura, modo vna tantum à loco remoueretur.

Alij addunt ad hoc, quod actio illa transubstantiatiua sit miraculosa, & fide tantum credita, & quod propterea non debeat attribui causis naturalibus. Sed hoc parum deferuit, nam quamvis de facto actio transubstantiatiua Eucharistica sit sine dubio miraculosa, quatenus ponit corpus Christi sub speciebus panis destructa substantia panis, tamen dubitari posset an detur de facto actio transubstantiatiua alterius rationis, per quam vna substantia conuerteretur totaliter in aliam substantiam, ita ut vna pariter cum suis accidentibus desinere, & altera maneret cum suis in eodem loco.

Confirmatur hoc, & tota probatio per omnia illa principia, ex quibus colligitur causam secundam non posse naturaliter creare: hoc enim supposito non potest dubitari de conclusione.

Obiectio alia non potest esse contra hanc conclusionem, nisi quod non esset necessaria materia prima; sed hoc falsum esse patet ex fundamento conclusionis.

CONCLUSIO II.

4. Materia prima bene describitur esse primum subiectum, ex quo aliquid fit, cum insit, non secundum accidens, & si corruptitur aliquid in hoc abibit ultimum. Hæc est Philosophi capite ultimo huius libri, quem omnes Peripatetici sequuntur. Probat^{ur} quia omni, & soli conuenit, & ita significat naturam materiæ primæ, ut per eam possumus materiam distinguere ab omni, quod non est materia, nec in ea ponitur aliquid superfluum: ergo est bona descriptio eius, quia nihil aliud quam hoc requiritur ad bonam descriptionem. Probat^{ur} antecedens exponendo singulas particulas. Dicit^{ur} subiectum, quia recipit in se formam, quæ est altera pars corporis naturalis, & per hoc distinguit^{ur} à forma, & etiam à priuatione, quæ non est subiectum. Dicit^{ur} primum, quia ipsa non fit ex ullo alio subiecto, & per hoc distinguit^{ur} à quocumque subiecto, quod fit ex alio subiecto, nempe à toto composito. Dicit^{ur} ex quo aliquid fit cum insit, & non per accidens, quia reuera ex ea, tanquam ex parte componente, & per se fit totum compositum physicum. Aliqui autem excludunt per illas particulas priuationem, sed reuera priuatio erat exclusa antecederet per ly subiectum: Alij existimant excludi compositum quod est subiectum, ex quo fit accidens quodcumque eductum ex eius potentia: sed hoc etiam compositum exclusum erat per ly primum. Vnde existimo per hanc particulam excludi potius substantiam quamcunque simpliciter completam verbi gratia celestem (supposito quod non constet materia) quæ substantia esset primum subiectum ex quo fierent accidentia connaturalia sua, sed non inesset illis accidentibus: esset etiam primum subiectum, ex quo fieret totum accidentale conflatum ex substantia illa, & quolibet ex illis accidentibus, & etiam inesset illi toti, sed non per se, sed potius per accidens, quia ipsi toti non esset vnus per se, sed per accidens. Deinde pari ratione excluderetur per hanc particulam materia prima per se existens, quatenus esset primum subiectum accidentium in ea subiectarum, & totius per accidens resultantis ex ea, & quocumque ex illis accidentibus, etiam si per impossibile ipsamet non peteret connaturaliter subiectari in alio subiecto. Vltima particula, & si corruptitur aliquid in hoc abibit ultimum, adiungitur

Kk à Philo

à Philosopho non tanquam pars per se definitionis aut descriptionis, quia per priores particulas sufficienter describitur; unde à pluribus omittitur hæc particula, dum describunt materiam etiam ex mente, & verbis Philosophi; sed adiungitur maioris declarationis causa, ut aduertatur quod sicut est primum subiectum ex quo fit generatio rei, ita etiam sit vltimum subiectum, in quod resoluitur corruptio, & destructio rei, quod tamen ipsum sufficienter colligi posset per hoc quod esset primum subiectum, nam ex hoc sequitur, quod non posset corrumpi, & quodcumque subiectum, quod non est primum subiectum, sed compositum ex primo subiecto, potest corrumpi, quantum ad naturam suam intrinsecam.

5. Ex hac descriptione sequitur materiam primam esse substantiam incompletam, nam eo ipso quod sit primum subiectum, non potest habere aliud subiectum, & consequenter non potest esse accidens, quia accidens quodcumque essentialiter dicit ordinem saltem aptitudinalem ad subiectum. Deinde ex eo quod ex ea, tanquam ex parte componente, fiat substantia vna per se, nempe compositum substantiale, sequitur quod compleri debeat per alteram partem, & consequenter quod sit incompleta. Deinde ex eo, quod ex materia tanquam ex parte subiectiua fiat compositum vnum per se, sequitur quod sit nata recipere aliam partem, & quod sit in potentia per se ad illam partem; & ex eo quod ex ea, tanquam ex subiecto primo, fiat huiusmodi compositum, sequitur quod ipsamet non includat plures partes essentielles physicas, quia alias non esset primum subiectum physicum, sed altera potius pars ex illis partibus essentialibus physicis ex quibus componitur; & consequenter ad hoc sequitur quod sit pura potentia physica non includens vllum actum physicum, hoc est vllam formam physicam tanquam partem essentialem, ex qua componitur, cum quo tamen stat, quod possit includere plures partes essentielles metaphysicas & plures partes integrales non essentielles physicas.

Obijcies contra hæc: Philosophus 1. Met. sex. 8. ait materiam neque esse quid, id est, substantiam; neque quantum; neque quale; neque aliquid eorum, quibus ens determinatur, id est, neque aliquid ex iis, quæ ponuntur in prædicamentis: ergo non est substantia, neque consequenter primum subiectum.

Respondetur explicando Philosophum: non est substantia completa, nec aliquid completum ex iis, quæ directe ponuntur in prædicamentis, concedo antecedens ex mente Philosophi: non est substantia incompleta, & indirecte tantum collocabilis in prædicamento vlllo, nego antecedens, & in se, & ex mente Philosophi. Et similiter distinguo consequens: ergo non est substantia completa, concedo, incompleta, nego consequentiam.

CONCLUSIO III.

6. *Materia prima distinguitur realiter ab elementis, igne verbi gratia, aëre, aqua ac terra. Hæc etiam est communissima contra Camerarium, qui plures veteres, & aliquos recentiores pro se citat. Probatur manifeste, quia ignis de nouo generatur, ut patet experientia: ergo sit ex aliquo subiecto præsupposito, alias crearetur, ut patet: sed illud subiectum præsuppositum est materia prima, non verò ignis, est enim primum subiectum, & ignis non est tale cum fiat ex illo alio subiecto. Præterea ignis de nouo definit esse: aut ergo secundum totam suam substantiam nulla relicta parte substantiali intrinseca, & sic annihilaretur, quod est absurdum; aut relicta aliqua parte, & sic datur materia prima distincta ab igne, & cæteris elementis; neque enim illud, quod includitur per se in igne, & eo definente remanet, potest esse vllum aliud elementum, ut patet.*

Et per hoc patet ad fundamentum leuissimum Camerarii, nempe quod non sit necessitas aut indicium distinguendi materiam primam ab elementis, & quod elementa sint ingenerabilia ac incorruptibilia, quod probat ostendendo elementa non posse convertere se in se inuicem. Sed quidquid sit de hoc, hinc non sequitur, quin ignis de facto producat de nouo alium ignem, & non solum ignis, sed alia

causa, siue hoc fiat per conuersionem alterius elementi, siue non; ergo ignis est generabilis de nouo.

7. *Confirmatur primo, per omnia illa argumenta, quibus in libris de generatione ostenditur mixta non componi ex elementis formaliter; hinc enim euidenter sequitur elementa non esse materiam primam mixtorum, & consequenter mixta habere aliam materiam primam.*

Confirmatur secundo, quia sequeretur plura corpora esse naturaliter in eodem loco, verbi gratia, ignem, aërem, aquam, terram. Hanc confirmationem fufius proponam loco iam citato, eam iam proposui, ut impugnarem responsum Camerarii.

Itaque ille respondet negando sequelam, quia sunt in eadem parte materiae. Sed hæc responsio non est intelligibilis; si enim non sit materia distincta ab ipsismet elementis, quomodo possunt esse in eadem materiae parte? Deinde quæro, quænam sit illa materiae pars, in qua sunt. Si dicas ipsa elementa: ergo elementa sunt in seipsis, quod est ludicrum: si aliud quidpiam, ergo datur materia distincta ab elementis.

8. Pro complemento huius quæstionis proponenda videbantur varia nomina, quibus veteres materiam appellare consueverunt, occasione accepta ex eius natura iam descripta. *Ægyptij eam facem viam dixerunt, quoniam substantiarum à Deo productarum est contemptibilissima: quam etiam ob rationem August. 12. Confess. eam ait esse prope nihil. Idem Ægyptij eam Lunæ effigie hieroglyphice denotabant, quod Lunæ instar, alieno splendore eniteat, pulchritudinem omnem à forma, quam recipit, desumens; & etiam quod nimium mutabilis modo hanc, modo illam speciem induat, qua de causa vocatur adultera, ac etiam malefica; non vero quia machinatur eadem formam, quam possidet, ut alia forma fruatur (ut dicunt Complutenses) hoc enim omnino falsum est, illa enim contentissima est quacumque, & mere passiuè se habet ad mutationes, quas subit, ut propterea merito posset ab his odiosis nominibus vindicari.*

Plato eam vocat magnum & paruum; magnum quidem capacitate, quod scilicet omnes formas possit recipere, & in omnibus speciebus corporum naturalium compositorum reperiri; paruum autem, quod ex se nullas formas aut operationes habeat. Idem quoque Matris nomen illi attribuit, sicut & post eum Aristoteles, eo quod instar matris formas substantiales in sinum receptas sustentando foueret; vel quod composita corporea omnia ex ea, tanquam ex communi omnium matre generarentur. Ab Hesiodo, & Poëtis appellabatur Chaos, quia secundum se est rudis indigestaque moles, quod de chaos dixerat Onidius. Omitto alia nomina, quia hæc sunt præcipua, & magis vîrata apud veteres.

QVÆSTIO II.

Virum materia prima sit generabilis & corruptibilis.

Certum est quod materia prima, cum sit quid finitum & limitatum, possit à Deo de nouo produci, & ita destrui, ut non existat in rerum natura: sed quæritur an sit proprie loquendo generabilis & corruptibilis.

CONCLUSIO I.

9. *Materia prima est generabilis, & corruptibilis subiectiue, & est etiam radix generationis & corruptionis. Hæc materia prima est radix*

Probatur prima pars, quia est subiectum generationis & corruptionis: ex ea enim res omnes, tanquam ex primo subiecto, generantur & corrumpuntur, eaque est, quæ mutatur subiectiue motu generationis & corruptionis, illa enim est quæ transit à non forma ad formam, & à forma ad non formam.

Probatur secunda pars, quia illud est radix intrinseca generationis & corruptionis naturalis, cui est cõnaturalis generatio & corruptio: sed soli materiæ ex omnibus substantiis est cõnaturalis generatio & corruptio: ergo. Probatur minor, quia illa sola est, quæ per generationem, & cor

Materia
prima di-
stingui-
tur reali-
ter ab
elemen-
tis.

Materia
prima est
radix
genera-
tionis &
corru-
ptionis.